

ประกาศชวนา

รายงานสภาพการทำนา และศัตรูข้าว เพื่อเตือนภัยการระบาด
ฤดูนาปรัง 2569 จังหวัดเชียงราย
โดยกลุ่มวิชาการ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

รอบสำรวจที่ 1 ฤดูนาปรัง 2569 : วันที่ 4 และ 6 กุมภาพันธ์ 2569

ภาพรวมของจังหวัดเชียงราย

สภาพการทำนาในจังหวัดเชียงราย พบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่เกษตรกรปลูกข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่บางพื้นที่อยู่ระหว่างการเตรียมแปลง ข้าวส่วนใหญ่อยู่ในระยะกล้า ซึ่งเริ่มพบการเข้าทำลายของ โรคไหม้ และโรคใบจุดสีน้ำตาล ในแปลงนาของเกษตรกร จากข้อมูลพยากรณ์อากาศเพื่อการเกษตร ประเทศไทยตอนบนมีอุณหภูมิสูงขึ้นและมีหมอกหนาในตอนเช้า สลับกับสภาพอากาศหนาวเย็น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการแพร่ระบาดของเชื้อรา ความชื้นสัมพัทธ์สูง หมอกในตอนเช้าทำให้เกิดหยดน้ำค้างเกาะบนใบข้าวนานขึ้น อุณหภูมิที่เหมาะสม สภาพอากาศเย็น (อุณหภูมิประมาณ 20-25 องศา) เป็นช่วงอุณหภูมิที่ เชื้อราสาเหตุโรคไหม้ สามารถเจริญเติบโตและสร้างสปอร์แพร่กระจายได้ดีที่สุด ดังนั้นจึงขอให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ และเฝ้าระวังการระบาดของโรคดังกล่าว

ภาพรวมของแปลงสำรวจ

ผลการสำรวจแปลงสำรวจ จำนวน 8 แปลง ได้แก่ อำเภอเชียงของ เทิง ป่าแดด เวียงชัย เวียงป่าเป้า แม่สรวย แม่ลาว และพาน ข้าวอยู่ในระยะกล้า สำหรับแปลงอำเภอเวียงป่าเป้า และอำเภอแม่ลาว อยู่ระหว่างการเตรียมแปลงเพื่อปลูกข้าวต่อไป ในแปลงสำรวจเริ่มพบโรคไหม้และโรคใบจุดสีน้ำตาล แต่ยังไม่เกินระดับเศรษฐกิจ แผลงศัตรูข้าวอื่น ๆ ที่พบ ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว แมลงสิง ตัวงกินใบ และเพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ ซึ่งมีจำนวนไม่เกินระดับเศรษฐกิจเช่นกัน ศัตรูธรรมชาติที่พบ ได้แก่ ตัวงเต่า แมงมุมขาสั้น และจิ้งหรีดหางดาบ

แปลงนาระยะกล้า

ลักษณะอาการโรคไหม้ระยะกล้า ลักษณะอาการโรคใบจุดสีน้ำตาล

“เป็นผู้นำด้านงานวิจัยและพัฒนา ข้าวเหนียวและข้าวญี่ปุ่นของภาคเหนือ”

จุดที่ 1 ตำบลศรี้ง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ สันป่าตอง 1 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2568 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 20.057735 long 100.367493 สำรวจวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2569 เวลา 11.38 น. ท้องฟ้าโปร่ง อากาศเย็น ข้าวอยู่ในระยะกล้า (ภาพที่ 1) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 30.50 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 35.20 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 2.00 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 7.80 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 6 ตัว ไม่พบแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใช้สวิงโอบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 1 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 1 ตัว เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม 1 ตัว แมลงสิ่ง 1 ตัว ตัวงินใบ 3 ตัว และด้กแตนหนวดยักษ์ 1 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวงเต่าตัวห้ำ 2 ตัว แมงมุมขาสั้น 1 ตัว และแมงมุมขายาว 1 ตัว ในแปลงสำรวจพบโรคใบจุดสีน้ำตาลกระจายทั่วแปลง โดยพบพื้นที่ที่ถูกทำลาย 34.50 เปอร์เซ็นต์ ความรุนแรงของโรค 1.40 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งยังไม่เกินระดับเศรษฐกิจ

ภาพที่ 1 สภาพแปลงนาและลักษณะของโรคใบจุดสีน้ำตาลในแปลงสำรวจ ตำบลศรี้ง
อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 2 ตำบลจิ้ว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 6 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ สันป่าตอง 1 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2568 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.691051 long 100.113721 สำรวจวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2569 เวลา 13.50 น. ท้องฟ้าแจ่มใส อากาศร้อน ข้าวอยู่ในระยะกล้า (ภาพที่ 2) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 31.50 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 33.25 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 2.00 แปลงสำรวจไม่มีน้ำ

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการสำรวจโรคใบไหม้ในข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 1 ตัว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 8 ตัว เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม 2 ตัว และหนอนห่อใบข้าว 1 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวง่าตัวห้ำ 16 ตัว ตัวง่ากระดก 2 ตัว และจิ้งหรีดหางดาบ 10 ตัว ในแปลงสำรวจพบโรคใบจุดสีน้ำตาลกระจายทั่วแปลง โดยพบพื้นที่ที่ถูกทำลาย 95.00 เปอร์เซ็นต์ ความรุนแรงของโรค 3.05 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งยังไม่เกินระดับเศรษฐกิจ

ภาพที่ 2 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลจิ้ว
อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 3 ตำบลป่าแะ อำเภอบ้านดง จังหวัดบุรีรัมย์

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข26 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2568 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.542156 long 99.985010 สำรวจวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2569 เวลา 14.57 น. ท้องฟ้าโปร่ง อากาศร้อน ข้าวอยู่ในระยะกล้า (ภาพที่ 3) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 47.75 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 36.20 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 2.50 แปลงสำรวจไม่มีน้ำ

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด ไม่พบแมลงศัตรูข้าว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวงูเต่าตัวห้ำ 7 ตัว สำหรับการไล่จับแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 5 ตัว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 8 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 8 ตัว เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม 6 ตัว ตัวงูกินใบ 14 ตัว และตัวเตี้ยตัวเล็ก 3 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวงูเต่าตัวห้ำ 19 ตัว แมงมุมขาสั้น 1 ตัว และจิ้งหรีดหางดาบ 11 ตัว ในแปลงสำรวจพบโรคใบจุดสีน้ำตาลกระจายทั่วแปลง โดยพบพื้นที่ที่ถูกทำลาย 7.50 เปอร์เซ็นต์ ความรุนแรงของโรค 0.70 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งยังไม่เกินระดับเศรษฐกิจ

ภาพที่ 3 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลป่าแะ
อำเภอบ้านดง จังหวัดบุรีรัมย์

จุดที่ 4 ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ ซีพีไรซ์20 โดยวิธีการปลูกด้วยรถปักดำ เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.893687 long 99.941378 สำรวจวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2569 เวลา 17.11 น. ท้องฟ้าโปร่ง อากาศร้อน มีลมพัด ข้าวอยู่ในระยะกล้า (ภาพที่ 4) ต้นข้าวเจริญสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจต้นข้าวในนา 20 จุด มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 10.55 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 21.05 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 2.00 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 4.40 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 4 ตัว ไม่พบแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใช้สวิงโอบแมลงในนาข้าว ไม่สามารถใช้สวิงโอบแมลงได้ เนื่องจากต้นข้าวอยู่ในระยะกล้าหลังปักดำเสร็จสิ้นใหม่ ซึ่งต้นข้าวยังมีความสูงไม่เพียงพอและรากยังไม่ยึดเกาะดินดีพอ

ภาพที่ 4 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 5 ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวญี่ปุ่นพันธุ์ ก.ว.ก.2 โดยวิธีการปลูกด้วยรถปักดำ เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.618336 long 99.490087 สำรวจวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2569 เวลา 12.31 น. ท้องฟ้าโปร่ง อากาศเย็น มีลมพัด ข้าวอยู่ในระยะกล้า (ภาพที่ 5) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

ไม่สามารถสุ่มสำรวจได้ เนื่องจากต้นข้าวอยู่ในระยะกล้าหลังปักดำเสร็จสิ้นใหม่ ซึ่งต้นข้าวยังมีความสูงไม่เพียงพอและรากยังไม่ยึดเกาะดินดีพอ

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

ไม่สามารถสุ่มสำรวจได้ เนื่องจากต้นข้าวอยู่ในระยะกล้าหลังปักดำเสร็จสิ้นใหม่ ซึ่งต้นข้าวยังมีความสูงไม่เพียงพอและรากยังไม่ยึดเกาะดินดีพอ

ภาพที่ 5 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 6 ตำบลม่วงคำ อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 4 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข26 โดยวิธีการปลูกด้วยรถปักดำ เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.765588 long 99.729294 สำรวจวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2569 เวลา 15.52 น. ข้าวอยู่ในระยะกล้า (ภาพที่ 6) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจต้นข้าวในนา 20 จุด มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 13.25 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 30.75 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 2.50 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 5.00 เซนติเมตร

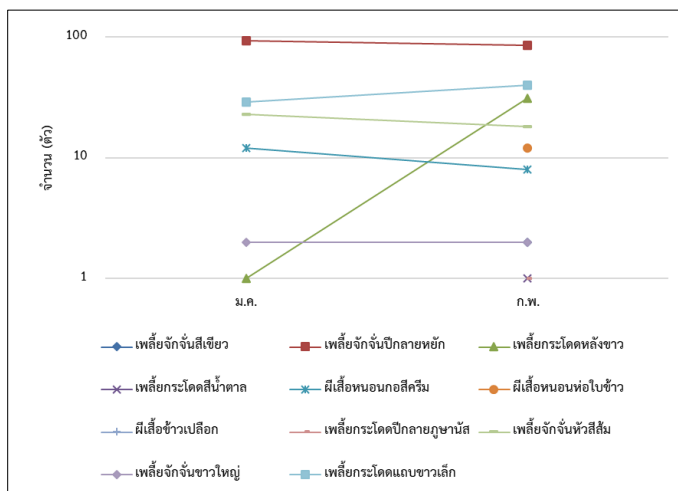
โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และพบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวเต่าตัวห้ำ 7 ตัว แมลงปอเข็ม 16 ตัว และแมงมุมขาสั้น 9 ตัว สำหรับการใส่สวิงโอบแมลงในนาข้าว ไม่สามารถใช้สวิงโอบแมลงได้ เนื่องจากต้นข้าวอยู่ในระยะกล้าหลังปักดำเสร็จสิ้นใหม่ ซึ่งต้นข้าวยังมีความสูงไม่เพียงพอและรากยังไม่ยึดเกาะดินดีพอ

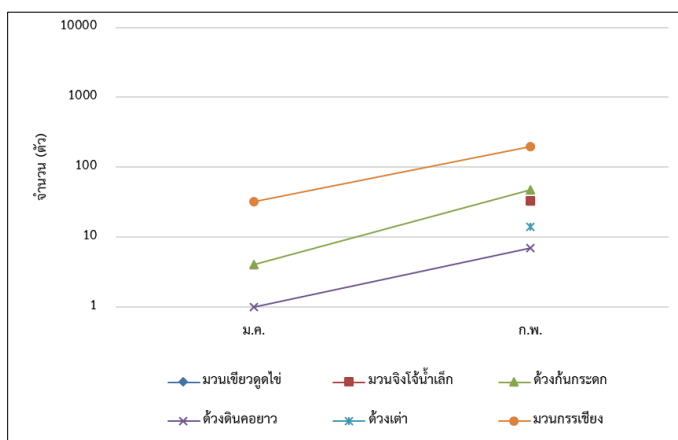

ภาพที่ 6 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลม่วงคำ อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย

กับดักแสงไฟ : การตรวฉับแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ (Light trap) ที่ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย เป็ดหลอดไฟเวลา 18.00 - 22.00 น. ทุกวัน ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 10 กุมภาพันธ์ 2569 พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก มากที่สุด เมื่อเทียบกับแมลงศัตรูข้าวชนิดอื่น ๆ รองลงมา คือ เพลี้ยกระโดดแถบขาวเล็ก และ เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม (ภาพที่ 7) แมลงศัตรูธรรมชาติที่พบเป็นจำนวนมาก ได้แก่ มวนกระเชียง รองลงมา คือ มวนจิงโจ้ น้ำเล็ก และด้วงก้นกระดก (ภาพที่ 8)

ภาพที่ 7 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูข้าวจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 10 กุมภาพันธ์ 2569 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

ภาพที่ 8 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 10 กุมภาพันธ์ 2569 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย